

Ecologie, verbraming en beheer

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn soorten uit de middenrange

Bramen zijn struweelsoorten

- Houtwallen

Bramen zijn struweelsoorten

- Houtwallen
- Heggen

Bramen zijn struweelsoorten

- Houtwallen
- Heggen
- Bosranden

Bramen zijn struweelsoorten

- Houtwallen
- Heggen
- Bosranden
- Open plekken in het bos

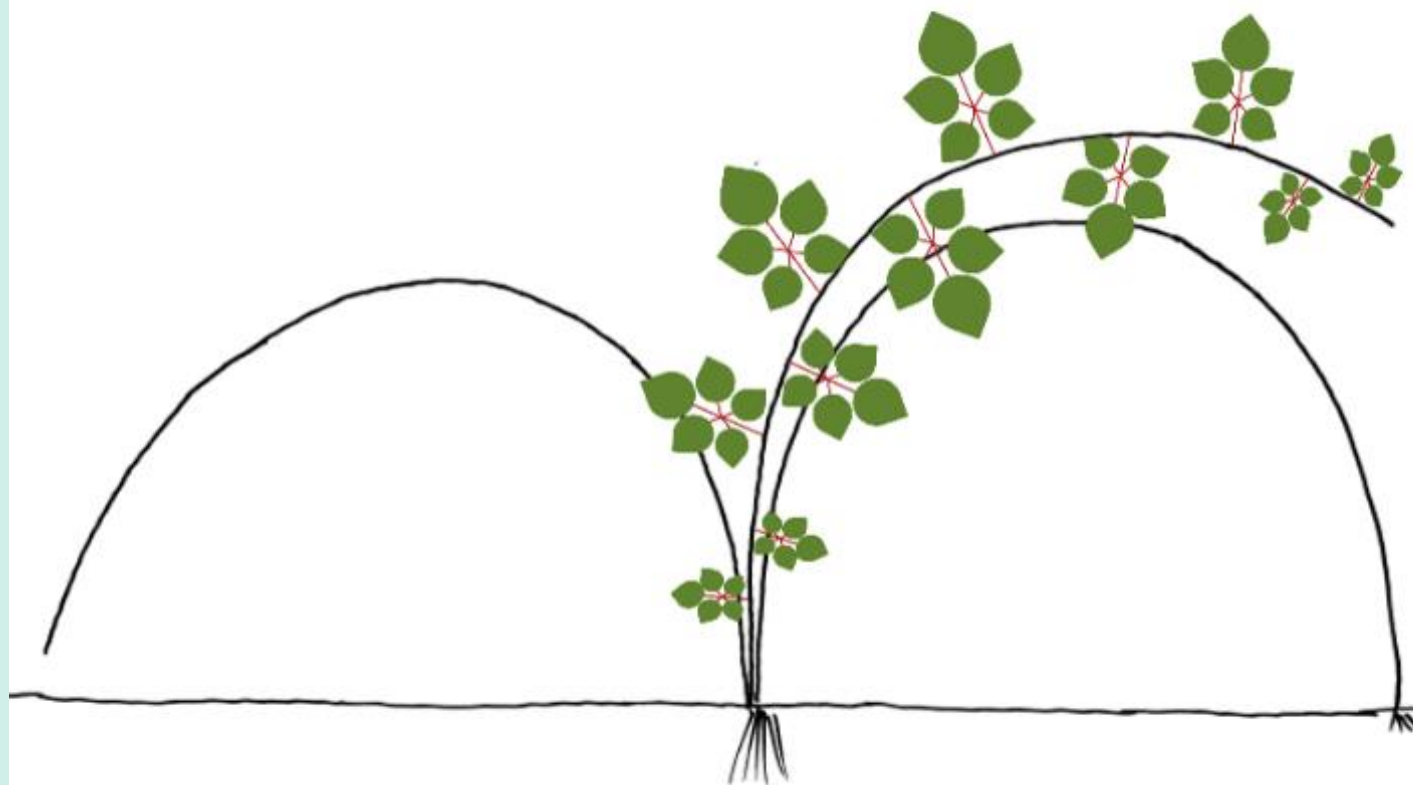
Snelle groeiers

- Efficiënt met bouwstoffen: hol
- Nestelplek bijen, wespen

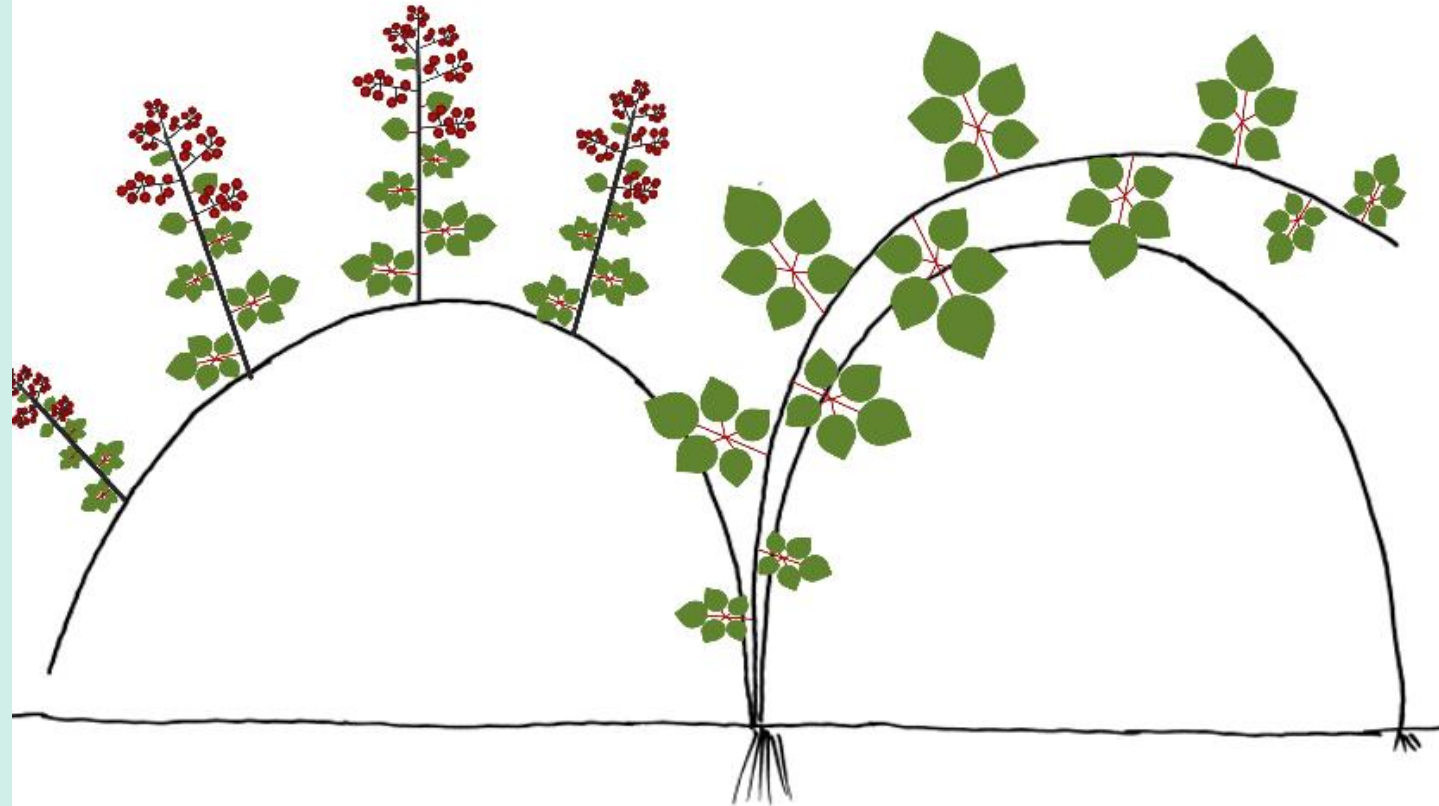
Snelle groeiers

- Efficiënt met bouwstoffen: hol
- Weinig energie voor groei

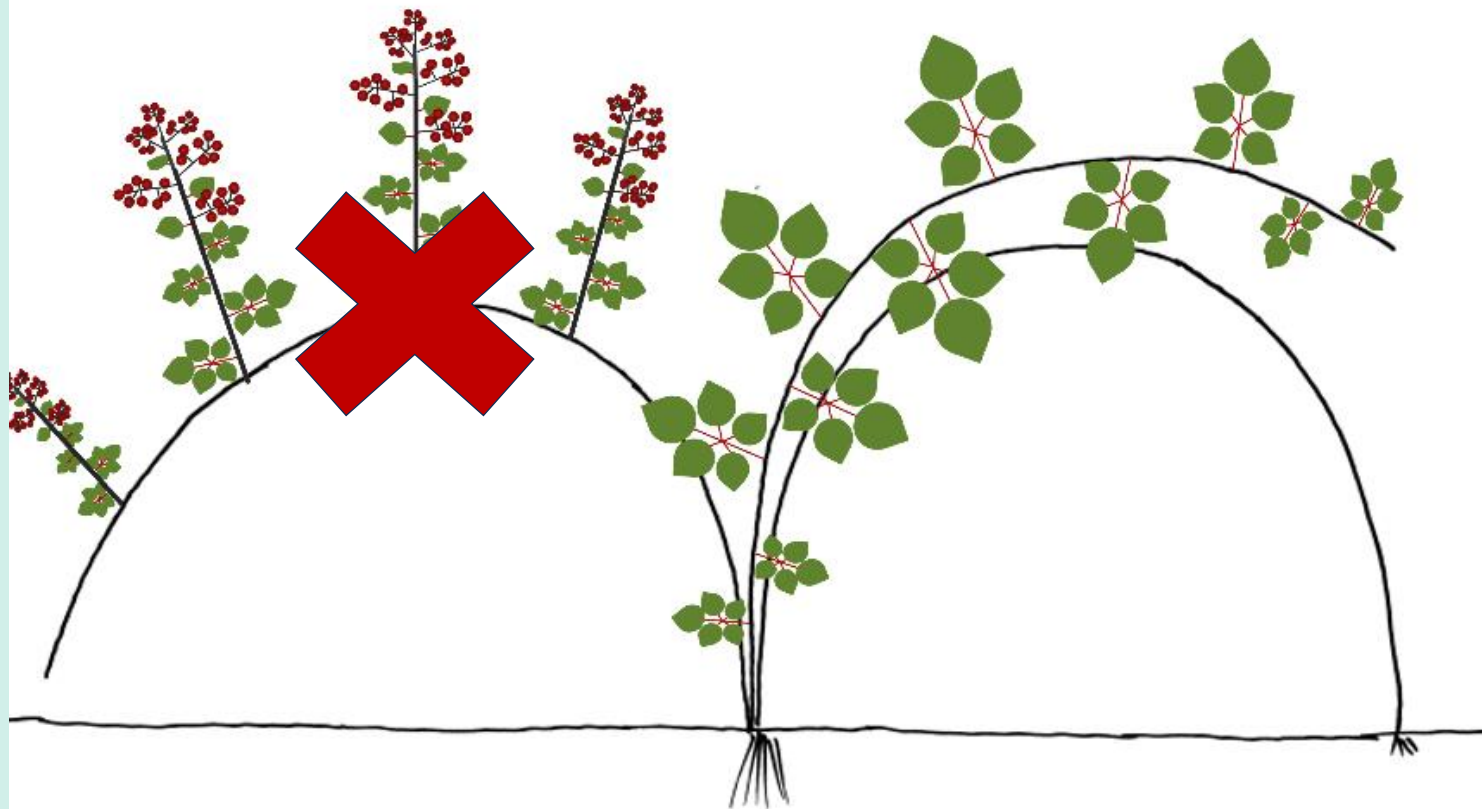
Snelle groeiers

- Efficiënt met bouwstoffen: hol
- Weinig energie voor groei

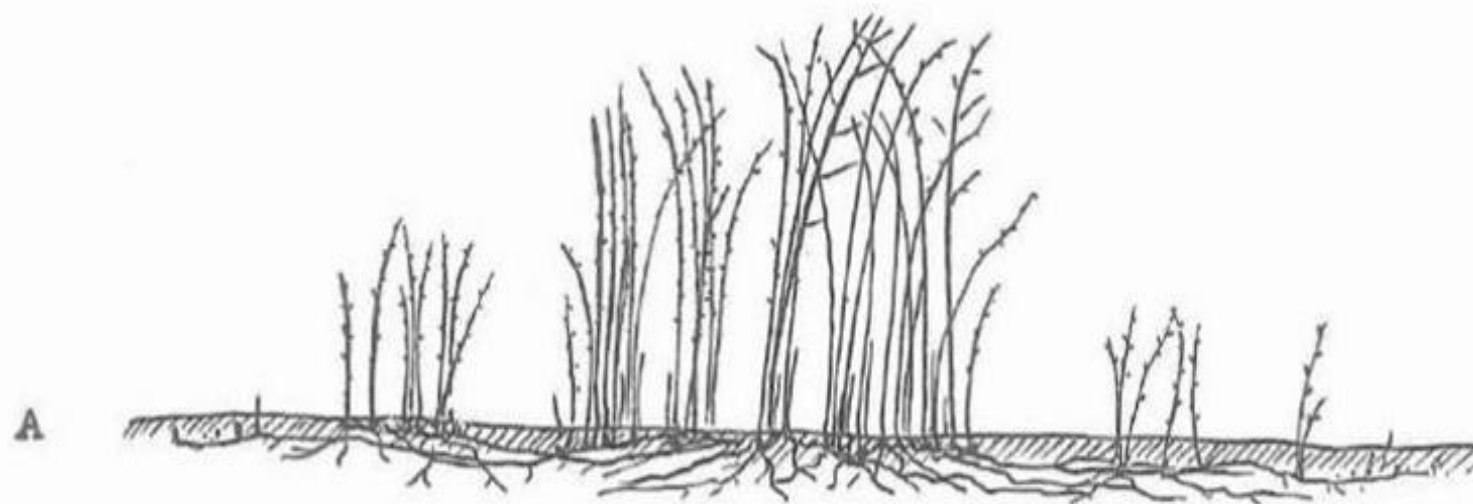
Snelle groeiers

- Efficiënt met bouwstoffen: hol
- Weinig energie voor groei

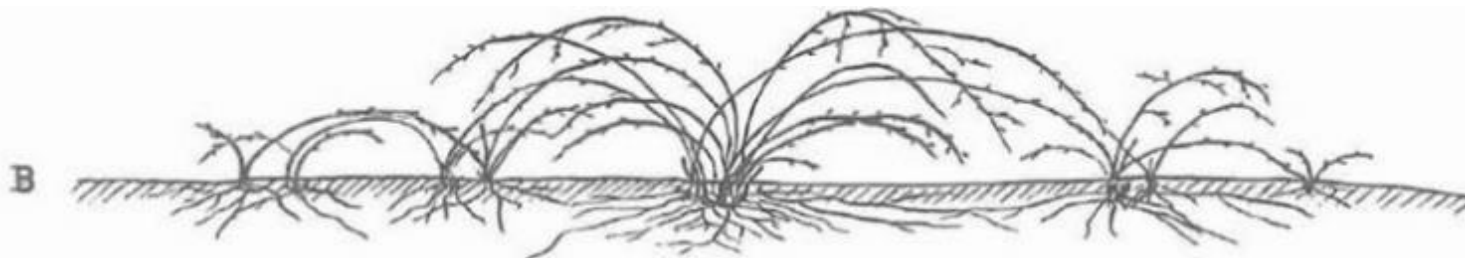
Twee bouwplannen: staande bramen

- Ondergrondse uitlopers
- Bladverliezend in de herfst

Twee bouwplannen: boogbramen

- Wortelend aan de top
- Bladverliezend in het vroege voorjaar, dus wintergroen

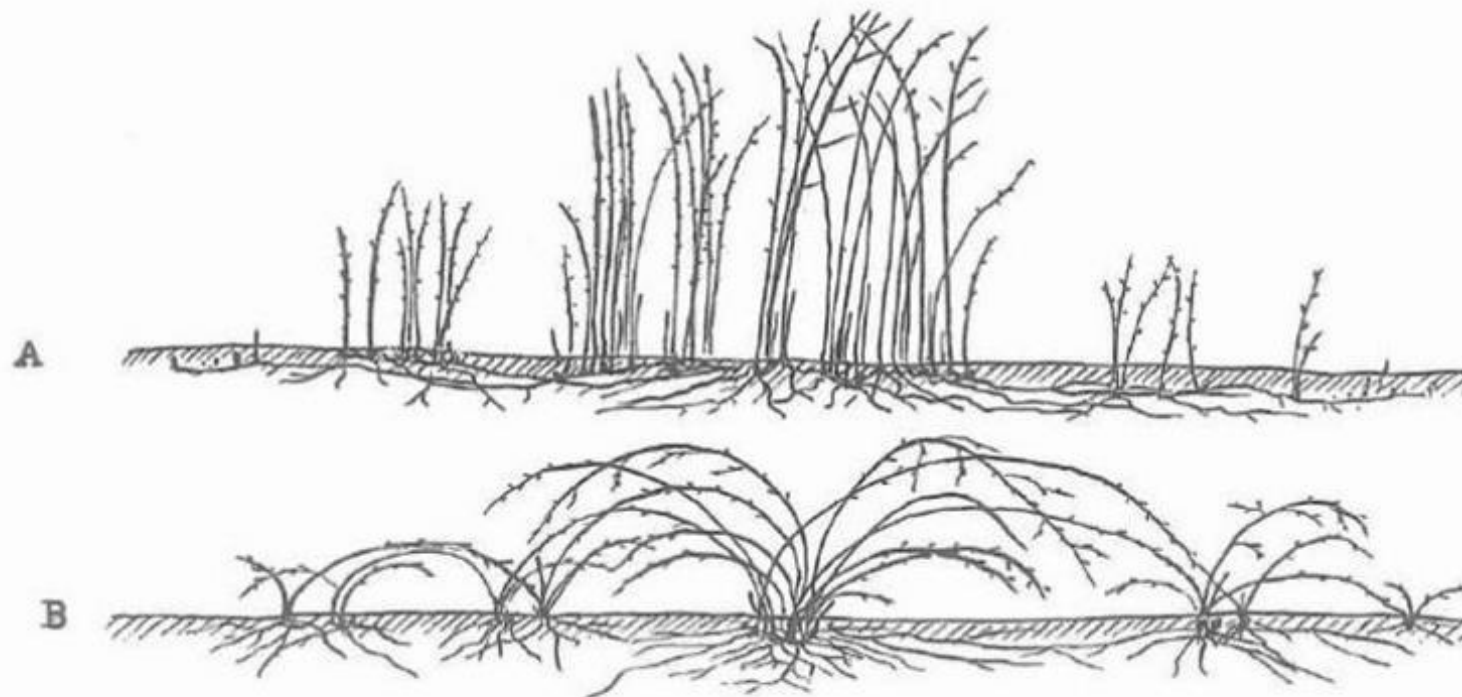
Twee bouwplannen: effect uitbreiding

Staande bramen

- Kan uitbreiden (ondergronds) bij begrazing/maaien

Boogbramen

- Blijft op de plek bij begrazen/maaien

Tabel 3.1. Taxonomisch-ecologische groepen van zwarte bramen en wasbramen met aantal soorten in Nederland (naar Bijlsma, 2004, 2018b; taxonomische indeling volgens Kurtto e.a., 2010).

Sectie / Subsectie	Series	Kenmerken (morfologisch en ecologisch)	Aantal soorten
Staannde bramen: <i>Rubus / Rubus</i>		<ul style="list-style-type: none"> • bladverliezend; vegetatieve vermeerdering door wortelknoppen; loten rechtop (framboosachtig), niet wortelend aan de top, met 5-7-tallige bladen, aan onderzijde groen; bestekeling zwak tot matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm; plant onbeklierd; vroegbloeiend (vanaf eind mei); • niet schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (open veld, bermen, bosranden) 	25
Boogbramen: <i>Rubus / Hiemales</i>		<ul style="list-style-type: none"> • min of meer wintergroen; vegetatieve vermeerdering door wortelende bladloten; loten hoog boogvormig overhangend tot kruipend, wortelend aan de top, met 3-5-tallige bladen; later bloeiend (vanaf juni) 	
	Zandbosbramen: <i>Sylvatici & Sprengeliani</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend tot boogvormig overhangend, met (3-)5 tallige bladen, groen aan onderzijde; plant tamelijk behaard, onbeklierd; bestekeling matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm • lichtminnend, weinig-schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (boswallen en -randen, open plekken in bos) 	30
	Veldbramen: <i>Rhamnifolii & Discolores</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten hoog boogvormig overhangend met 5-tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant tamelijk kaal, onbeklierd; bestekeling sterk tot zwaar, gelijkmatig in plaatsing en vorm; • lichtminnend, niet-schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, matig voedselrijke standplaatsen (open veld, bermen, struwelen, bosranden) 	47
	Leembosbramen: <i>Vestiti, Pallidi, Radula, Micantes & Hystrix</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten laag-boogvormig overhangend tot kruipend, met (3-)5 tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant vaak sterk behaard, bekierd; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vorm, soms met klierstekels • tamelijk schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen in het laagland en heuvelland (bossen, boswallen en bosranden) 	54
	Woudbramen: <i>Glandulosi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend met 3(-5) tallige bladen, groen aan onderzijde; plant behaard, sterk bekierd; bestekeling zwak, zeer ongelijkmatig in plaatsing en vorm, met klierstekels; • schaduwtolerant; zure tot neutrale, voedselarme standplaatsen, vooral in het heuvelland (bossen, open plekken in bos) 	11
Wasbramen (inclusief purperbramen): <i>Corylifolii</i>		<ul style="list-style-type: none"> • loten meestal boogvormig (wasbramen), soms rechtopstaand (purperbramen), vaak sterk vertakt en tenminste enigszins tot sterk bekierd; bladen 3-5-tallig; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vaak ook in vorm; • lichtminnend, niet tot weinig schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, droge, verdroogde en vochtige tot natte, overwegend voedselrijke, vaak ruderaal of anderszins verstoorde standplaatsen (open veld, bermen, bosjes, bosranden) 	49

Tabel 3.1. Taxonomisch-ecologische groepen van zwarte bramen en wasbramen met aantal soorten in Nederland (naar Bijlsma, 2004, 2018b; taxonomische indeling volgens Kurtto e.a., 2010).

Sectie / Subsectie	Series	Kenmerken (morfologisch en ecologisch)	Aantal soorten
Staannde bramen: <i>Rubus / Rubus</i>		<ul style="list-style-type: none"> • bladverliezend; vegetatieve vermeerdering door wortelknoppen; loten rechtop (framboosachtig), niet wortelend aan de top, met 5-7-tallige bladen, aan onderzijde groen; bestekeling zwak tot matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm; plant onbeklierd; vroegbloeiend (vanaf eind mei); • niet schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (open veld, bermen, bosranden) 	25
Boogbramen: <i>Rubus / Hiemales</i>		<ul style="list-style-type: none"> • min of meer wintergroen; vegetatieve vermeerdering door wortelende bladloten; loten hoog boogvormig overhangend tot kruipend, wortelend aan de top, met 3-5-tallige bladen; later bloeiend (vanaf juni) 	
	Zandbosbramen: <i>Sylvatici & Sprengeliani</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend tot boogvormig overhangend, met (3-)5 tallige bladen, groen aan onderzijde; plant tamelijk behaard, onbeklierd; bestekeling matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm • lichtminnend, weinig-schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (boswallen en -randen, open plekken in bos) 	30
	Veldbramen: <i>Rhamnifolii & Discolores</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten hoog boogvormig overhangend met 5-tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant tamelijk kaal, onbeklierd; bestekeling sterk tot zwaar, gelijkmatig in plaatsing en vorm; • lichtminnend, niet-schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, matig voedselrijke standplaatsen (open veld, bermen, struwelen, bosranden) 	47
	Leembosbramen: <i>Vestiti, Pallidi, Radula, Micantes & Hystrix</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten laag-boogvormig overhangend tot kruipend, met (3-)5 tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant vaak sterk behaard, bekierd; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vorm, soms met klierstekels • tamelijk schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen in het laagland en heuvelland (bossen, boswallen en bosranden) 	54
	Woudbramen: <i>Glandulosi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend met 3(-5) tallige bladen, groen aan onderzijde; plant behaard, sterk bekierd; bestekeling zwak, zeer ongelijkmatig in plaatsing en vorm, met klierstekels; • schaduwtolerant; zure tot neutrale, voedselarme standplaatsen, vooral in het heuvelland (bossen, open plekken in bos) 	11
Wasbramen (inclusief purperbramen): <i>Corylifolii</i>		<ul style="list-style-type: none"> • loten meestal boogvormig (wasbramen), soms rechtopstaand (purperbramen), vaak sterk vertakt en tenminste enigszins tot sterk bekierd; bladen 3-5-tallig; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vaak ook in vorm; • lichtminnend, niet tot weinig schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, droge, verdroogde en vochtige tot natte, overwegend voedselrijke, vaak ruderaal of anderszins verstoorde standplaatsen (open veld, bermen, bosjes, bosranden) 	49

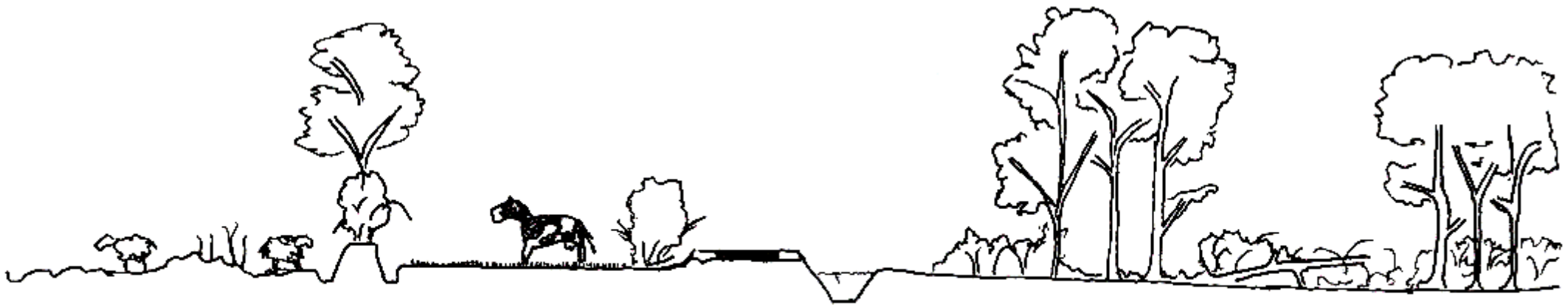

Tabel 3.1. Taxonomisch-ecologische groepen van zwarte bramen en wasbramen met aantal soorten in Nederland (naar Bijlsma, 2004, 2018b; taxonomische indeling volgens Kurtto e.a., 2010).

Sectie / Subsectie	Series	Kenmerken (morfologisch en ecologisch)	Aantal soorten
Staan- de bramen: <i>Rubus / Rubus</i>		<ul style="list-style-type: none"> • bladverliezend; vegetatieve vermeerdering door wortelknoppen; loten rechtop (framboosachtig), niet wortelend aan de top, met 5-7-tallige bladen, aan onderzijde groen; bestekeling zwak tot matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm; plant onbeklierd; vroegbloeiend (vanaf eind mei); • niet schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (open veld, bermen, bosranden) 	25
Boogbramen: <i>Rubus / Hiemales</i>		<ul style="list-style-type: none"> • min of meer wintergroen; vegetatieve vermeerdering door wortelende bladloten; loten hoog boogvormig overhangend tot kruipend, wortelend aan de top, met 3-5-tallige bladen; later bloeiend (vanaf juni) 	
	Zandbosbramen: <i>Sylvatici & Sprengeliani</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend tot boogvormig overhangend, met (3-)5 tallige bladen, groen aan onderzijde; plant tamelijk behaard, onbeklierd; bestekeling matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm • lichtminnend, weinig-schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (boswallen en -randen, open plekken in bos) 	30
	Veldbramen: <i>Rhamnifolii & Discolores</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten hoog boogvormig overhangend met 5-tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant tamelijk kaal, onbeklierd; bestekeling sterk tot zwaar, gelijkmatig in plaatsing en vorm; • lichtminnend, niet-schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, matig voedselrijke standplaatsen (open veld, bermen, struwelen, bosranden) 	47
	Leembosbramen: <i>Vestiti, Pallidi, Radula, Micantes & Hystrix</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten laag-boogvormig overhangend tot kruipend, met (3-)5 tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant vaak sterk behaard, bekierd; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vorm, soms met klierstekels • tamelijk schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen in het laagland en heuvelland (bossen, boswallen en bosranden) 	54
	Woudbramen: <i>Glandulosi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend met 3(-5) tallige bladen, groen aan onderzijde; plant behaard, sterk bekierd; bestekeling zwak, zeer ongelijkmatig in plaatsing en vorm, met klierstekels; • schaduwtolerant; zure tot neutrale, voedselarme standplaatsen, vooral in het heuvelland (bossen, open plekken in bos) 	11
Wasbramen (inclusief purperbramen): <i>Corylifolii</i>		<ul style="list-style-type: none"> • loten meestal boogvormig (wasbramen), soms rechtopstaand (purperbramen), vaak sterk vertakt en tenminste enigszins tot sterk bekierd; bladen 3-5-tallig; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vaak ook in vorm; • lichtminnend, niet tot weinig schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, droge, verdroogde en vochtige tot natte, overwegend voedselrijke, vaak ruderaal of anderszins verstoorde standplaatsen (open veld, bermen, bosjes, bosranden) 	49

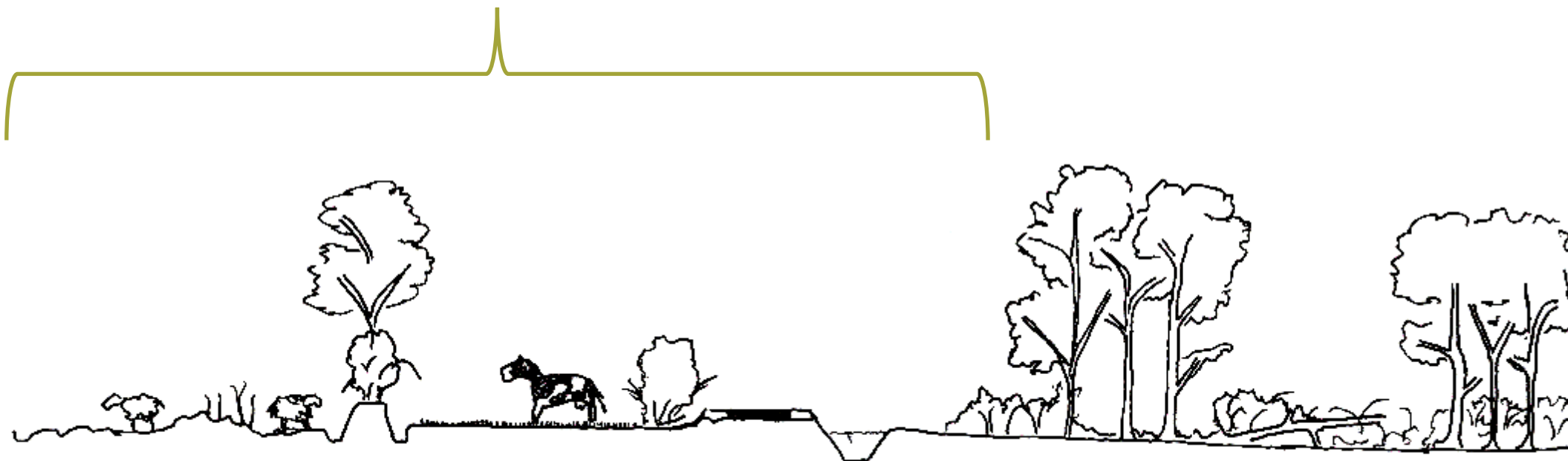

Staande bramen

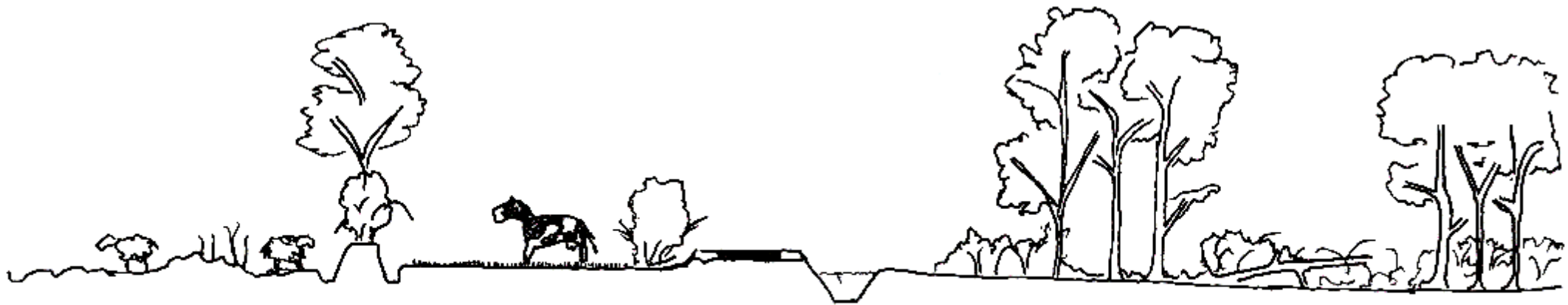

Staande bramen

vooral buiten het bos

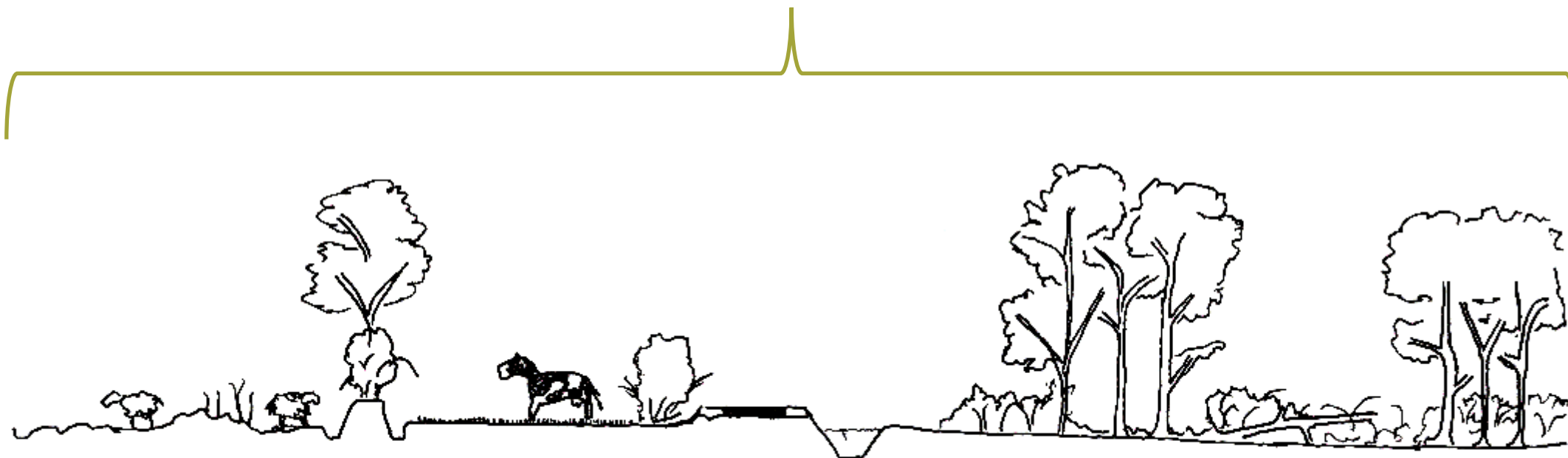

Boogbramen

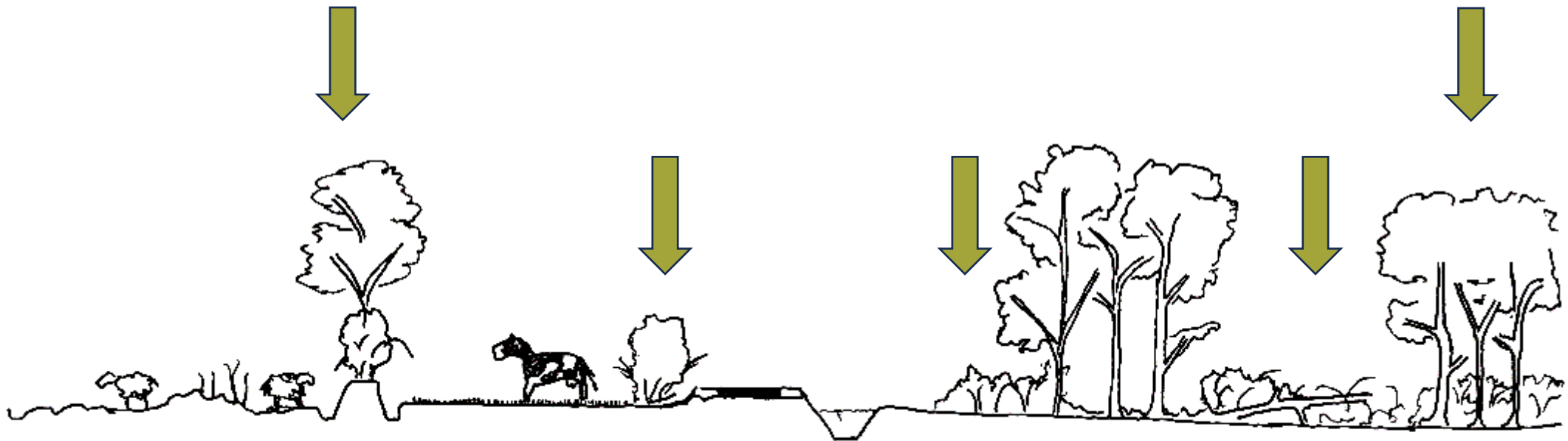

Boogbramen

buiten het bos & in het bos

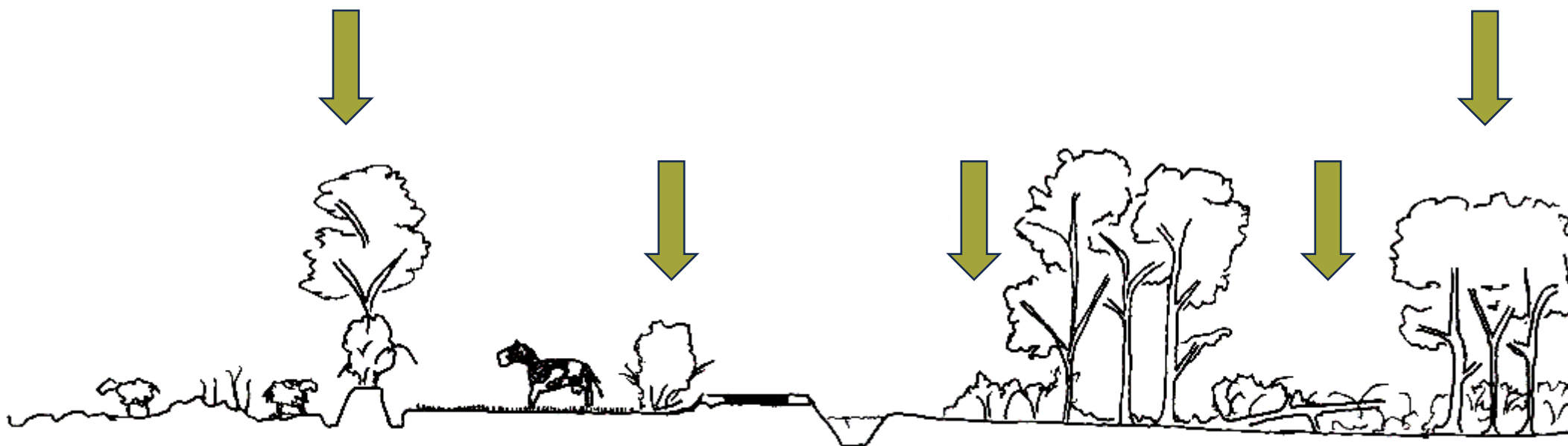
Boogbramen

Boogbramen

oude houtwallen en heggen

oude bosstandplaatsen

Kenmerken buiten het bos

Kenmerken buiten het bos

Kenmerken buiten het bos

Kenmerken buiten het bos

Kenmerken in het bos

Kenmerken in het bos

Kenmerken in het bos

Kenmerken in het bos

Tabel 3.1. Taxonomisch-ecologische groepen van zwarte bramen en wasbramen met aantal soorten in Nederland (naar Bijlsma, 2004, 2018b; taxonomische indeling volgens Kurtto e.a., 2010).

Sectie / Subsectie	Series	Kenmerken (morfologisch en ecologisch)	Aantal soorten
Staannde bramen: <i>Rubus / Rubus</i>		<ul style="list-style-type: none"> • bladverliezend; vegetatieve vermeerdering door wortelknoppen; loten rechtop (framboosachtig), niet wortelend aan de top, met 5-7-tallige bladen, aan onderzijde groen; bestekeling zwak tot matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm; plant onbeklierd; vroegbloeiend (vanaf eind mei); • niet schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (open veld, bermen, bosranden) 	25
Boogbramen: <i>Rubus / Hiemales</i>		<ul style="list-style-type: none"> • min of meer wintergroen; vegetatieve vermeerdering door wortelende bladloten; loten hoog boogvormig overhangend tot kruipend, wortelend aan de top, met 3-5-tallige bladen; later bloeiend (vanaf juni) 	
	Zandbosbramen: <i>Sylvatici & Sprengeliani</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend tot boogvormig overhangend, met (3-)5 tallige bladen, groen aan onderzijde; plant tamelijk behaard, onbeklierd; bestekeling matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm • lichtminnend, weinig-schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (boswallen en -randen, open plekken in bos) 	30
	Veldbramen: <i>Rhamnifolii & Discolores</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten hoog boogvormig overhangend met 5-tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant tamelijk kaal, onbeklierd; bestekeling sterk tot zwaar, gelijkmatig in plaatsing en vorm; • lichtminnend, niet-schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, matig voedselrijke standplaatsen (open veld, bermen, struwelen, bosranden) 	47
	Leembosbramen: <i>Vestiti, Pallidi, Radula, Micantes & Hystrix</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten laag-boogvormig overhangend tot kruipend, met (3-)5 tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant vaak sterk behaard, bekierd; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vorm, soms met klierstekels • tamelijk schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen in het laagland en heuvelland (bossen, boswallen en bosranden) 	54
	Woudbramen: <i>Glandulosi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend met 3(-5) tallige bladen, groen aan onderzijde; plant behaard, sterk bekierd; bestekeling zwak, zeer ongelijkmatig in plaatsing en vorm, met klierstekels; • schaduwtolerant; zure tot neutrale, voedselarme standplaatsen, vooral in het heuvelland (bossen, open plekken in bos) 	11
Wasbramen (inclusief purperbramen): <i>Corylifolii</i>		<ul style="list-style-type: none"> • loten meestal hoogvormig (wasbramen), soms rechtopstaand (purperbramen), vaak sterk vertakt en tenminste enigszins tot sterk bekierd; bladen 3-5-tallig; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vaak ook in vorm; • lichtminnend, niet tot weinig schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, droge, verdroogde en vochtige tot natte, overwegend voedselrijke, vaak ruderaal of anderszins verstoorde standplaatsen (open veld, bermen, bosjes, bosranden) 	49

Tabel 3.1. Taxonomisch-ecologische groepen van zwarte bramen en wasbramen met aantal soorten in Nederland (naar Bijlsma, 2004, 2018b; taxonomische indeling volgens Kurtto e.a., 2010).

Sectie / Subsectie	Series	Kenmerken (morfologisch en ecologisch)	Aantal soorten
Staannde bramen: <i>Rubus / Rubus</i>		<ul style="list-style-type: none"> • bladverliezend; vegetatieve vermeerdering door wortelknoppen; loten rechtop (framboosachtig), niet wortelend aan de top, met 5-7-tallige bladen, aan onderzijde groen; bestekeling zwak tot matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm; plant onbeklierd; vroegbloeiend (vanaf eind mei); • niet schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (open veld, bermen, bosranden) 	25
Boogbramen: <i>Rubus / Hiemales</i>		<ul style="list-style-type: none"> • min of meer wintergroen; vegetatieve vermeerdering door wortelende bladloten; loten hoog boogvormig overhangend tot kruipend, wortelend aan de top, met 3-5-tallige bladen; later bloeiend (vanaf juni) 	
	Zandbosbramen: <i>Sylvatici & Sprengeliani</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend tot boogvormig overhangend, met (3-)5 tallige bladen, groen aan onderzijde; plant tamelijk behaard, onbeklierd; bestekeling matig sterk, gelijkmatig in plaatsing en vorm • lichtminnend, weinig-schaduwtolerant; betrekkelijk zure, voedselarme standplaatsen (boswallen en -randen, open plekken in bos) 	30
	Veldbramen: <i>Rhamnifolii & Discolores</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten hoog boogvormig overhangend met 5-tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant tamelijk kaal, onbeklierd; bestekeling sterk tot zwaar, gelijkmatig in plaatsing en vorm; • lichtminnend, niet-schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, matig voedselrijke standplaatsen (open veld, bermen, struwelen, bosranden) 	47
	Leembosbramen: <i>Vestiti, Pallidi, Radula, Micantes & Hystrix</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten laag-boogvormig overhangend tot kruipend, met (3-)5 tallige bladen, al dan niet witviltig aan onderzijde; plant vaak sterk behaard, bekierd; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vorm, soms met klierstekels • tamelijk schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, voedselarme tot matig voedselrijke standplaatsen in het laagland en heuvelland (bossen, boswallen en bosranden) 	54
	Woudbramen: <i>Glandulosi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • loten kruipend met 3(-5) tallige bladen, groen aan onderzijde; plant behaard, sterk bekierd; bestekeling zwak, zeer ongelijkmatig in plaatsing en vorm, met klierstekels; • schaduwtolerant; zure tot neutrale, voedselarme standplaatsen, vooral in het heuvelland (bossen, open plekken in bos) 	11
Wasbramen (inclusief purperbramen): <i>Corylifolii</i>		<ul style="list-style-type: none"> • loten meestal hoogvormig (wasbramen), soms rechtopstaand (purperbramen), vaak sterk vertakt en tenminste enigszins tot sterk bekierd; bladen 3-5-tallig; bestekeling zwak tot matig, ongelijkmatig in plaatsing en vaak ook in vorm; • lichtminnend, niet tot weinig schaduwtolerant; neutrale tot basenrijke, droge, verdroogde en vochtige tot natte, overwegend voedselrijke, vaak ruderaal of anderszins verstoorde standplaatsen (open veld, bermen, bosjes, bosranden) 	49

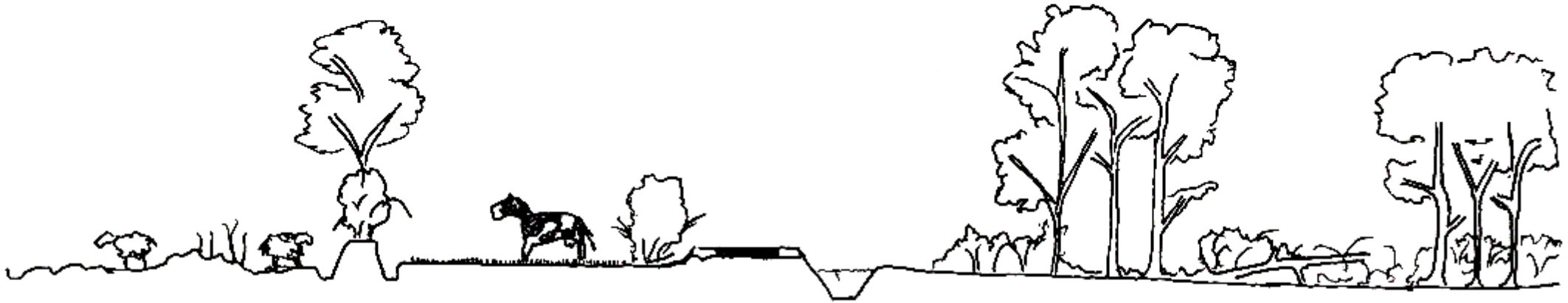

Pauze

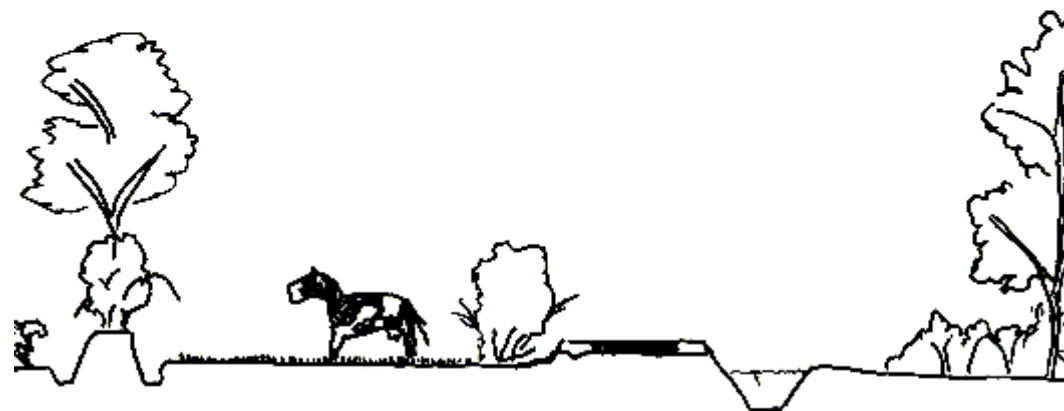

gaan

Waar in het landschap kunnen bramen domineren?

Uiteraard in struwelen!!

Bramendominantie bosranden/mantels

Zachtere bosrand

"Het gebied is heel geschikt voor landbouw, maar met de komst van C. K. H. is er een heel ander beeld ontstaan. Het gebied is een stukje off-kader. Daarom is een overgang mogelijk. Daarom kunnen de natuurvriendelijke bosranden – uitlopende standhouders en bij voorkeur beplanting met soorten die geschikt zijn voor de natuurvriendelijke bosrand."

In de huidige situatie is de overgang tussen het open gebied en de bosrand nogal abrupt. Dit bosrand wordt beschermd. De kunst is om zowel een variatie in soorten als structuren te krijgen in deze overgangzone.

Bosranden: van harde grens naar soortenrijke overgang

Inrichting bosranden

Staatsbosbeheer werkt in Flevoland de komende jaren aan natuurrijke, afwisselende bosranden op de grens van landbouwgebied en bos. Dat komt de ecologische waarde van het bos én het landbouwgebied ten goede.

IMPULS STRUCTUURRIJKE BOSRANDEN (AFGEROND)

Home / Wat wij doen / Projecten / Impuls structuurrijke bosranden (Afgerond)

Mede mogelijk gemaakt door: [Provincie Noord-Brabant](#)

Rond het jaar 1900 was hakhout het belangrijkste bosstype in Nederland. Het is een belangrijk leefgebied voor veel vlinders, en daarom werkt De Vlinderstichting aan behoud van deze prachtige bossen.

Hakhout hoort van oudsher bij onze cultuur, maar tegenwoordig is de hakhoutcultuur vrijwel verdwenen uit Nederland. En dat is jammer, want hakhout kan een hoge biodiversiteit met zich meebrengen. Dat komt omdat het een hoge variatie met zich meebrengt van oude en jonge, hoge en lage bomen, open plekken en dichte begroeiing.

Aandacht voor bosranden

Text: Wivan Siebeking

Voor dieren als vlinders, vliegen, kevers en slakken vormen bosranden een prima leefgebied. Nog veel te vaak bestaan bosranden echter uit schuip-overgangen, waar slechts weinig dieren kunnen leven. Het is niet moeilijk om een bosrand om te vormen tot een leefgebied voor veel dieren. De Vlinderstichting, EIS-Nederland en Helicon Opleidingen zijn een project gestart om beheerders hier toe te stimuleren. Want er valt grote winst te behalen in de kilometers bosranden die ons land tellen.

struiken) over in een gesloten bos. In deze randzone groeien planten als kamperfoelie, waar bijvoorbeeld de kleine leeuwerik rader haar eitjes op legt. Door een goede ligging ten opzichte van de zon, ontstaat er al snel een warme microklimaat dat veel insecten aantrekt. Er ligt her en der wat dood hout, waar de larven van diverse keversoorten in kunnen leven. Ook zijn er droge, open plekken waar een wesp als de zwegpoetsinneder haar nest kan maken.

Hoe ga je als beheerder te werk? Voor beheerders van bosgebieden is er een stappenplan opgesteld. Dit betekent allereerst dat zij moeten beseffen welke in hun gebied daar het meest geschikt voor zijn. Deze keuze is gebaseerd op verschillende zaken: de ligging ten opzichte van de zon, de mogelijkheden die er zijn om aangrenzend landbouw te betrekken of de wens om voor een speciale soort bijeen-

Bramendominantie heggen/houtwallen

Gemeenschappelijk bosrand/mantels/heggen/houtwallen

Beheerd in stand gehouden

- Bosrand/mantel: ingesloten tussen bos en beheerde openheid (weiland, grasland, akker, weg)
- Heg/houtwal: veelal afscheiding (vroeger voor vee). Geschoren of afgezet

Zonder beheer gaan de bladloten het voorliggende systeem koloniseren.

Bramendominantie bosranden/mantels

Bramendominantie bosranden/mantels

Verdringen weinig concurrentiekrachtige zoomsoorten

- Havikskruiden
- Hengel
- Grote muur
- Fraai hertshooi

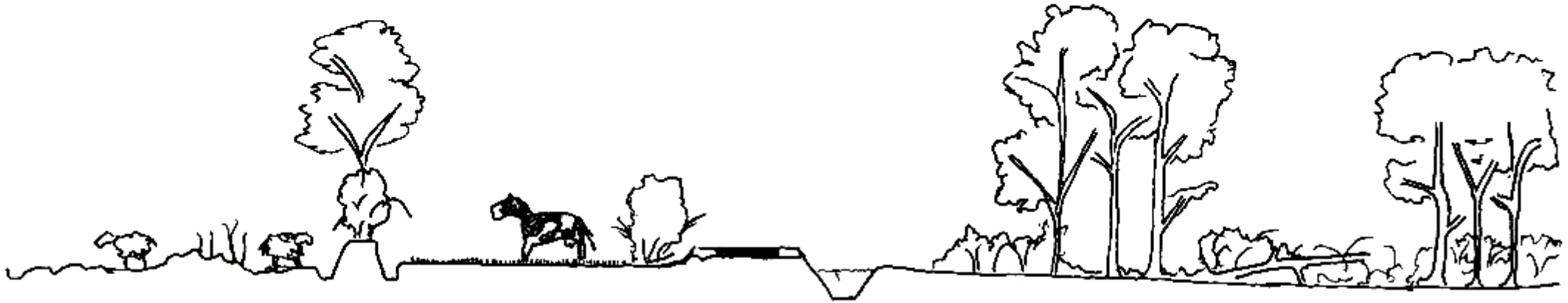
Beheer

- Bogen niet laten wortelen (toppen tijdig maaien)
 - Ontwikkeling naar bos tegengaan
- Weet wat je hebt (bijzondere zoom- of braamsoorten), zodat je beheer afgewogen is

gaan

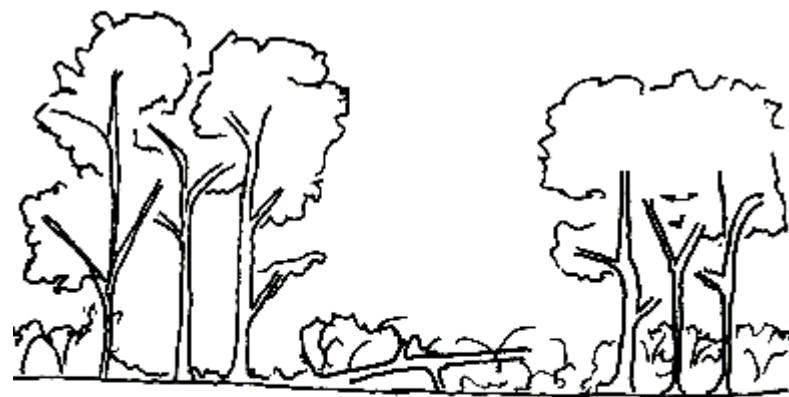
Waar in het landschap kunnen bramen domineren?

Ook in bossen

Gesloten beuken of eikenbos

- woudbramen / leembosbramen

leembos-
bramen

woudbramen

Ook in bossen

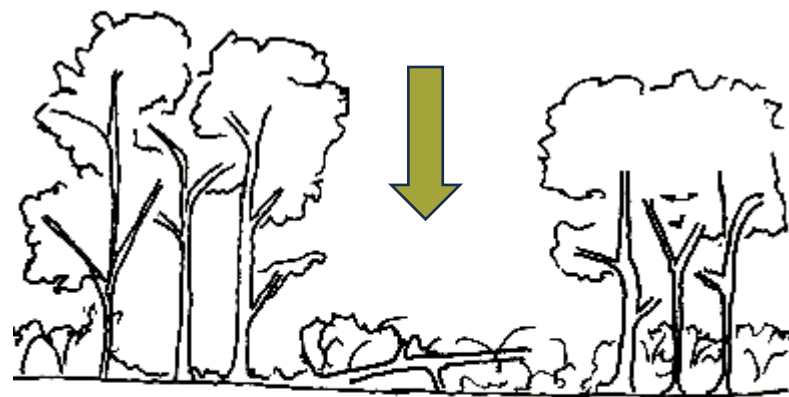
Gesloten beuken of eikenbos

- woudbramen / leembosbramen

Open plek / hakhout / kapvlaktes

- breed maken woudbramen / leembosbramen

woudbramen + leembosbramen

leembos-
bramen

woudbramen

Ook in bossen

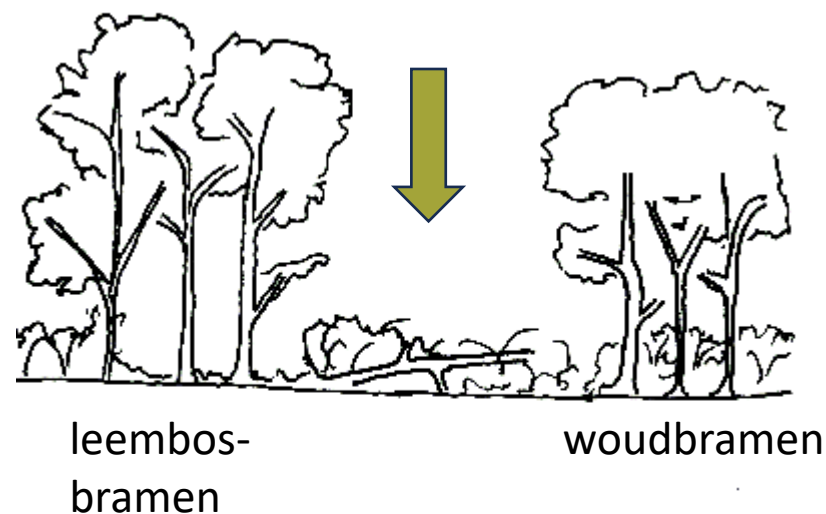
Gesloten beuken of eikenbos

- woudbramen / leembosbramen

Open plek / hakhout / kapvlaktes

- breed maken woudbramen / leembosbramen
- kieming andere braamsoorten uit zaadbank (lichtafhankelijk)
- “aanwaaiers” (vogels)

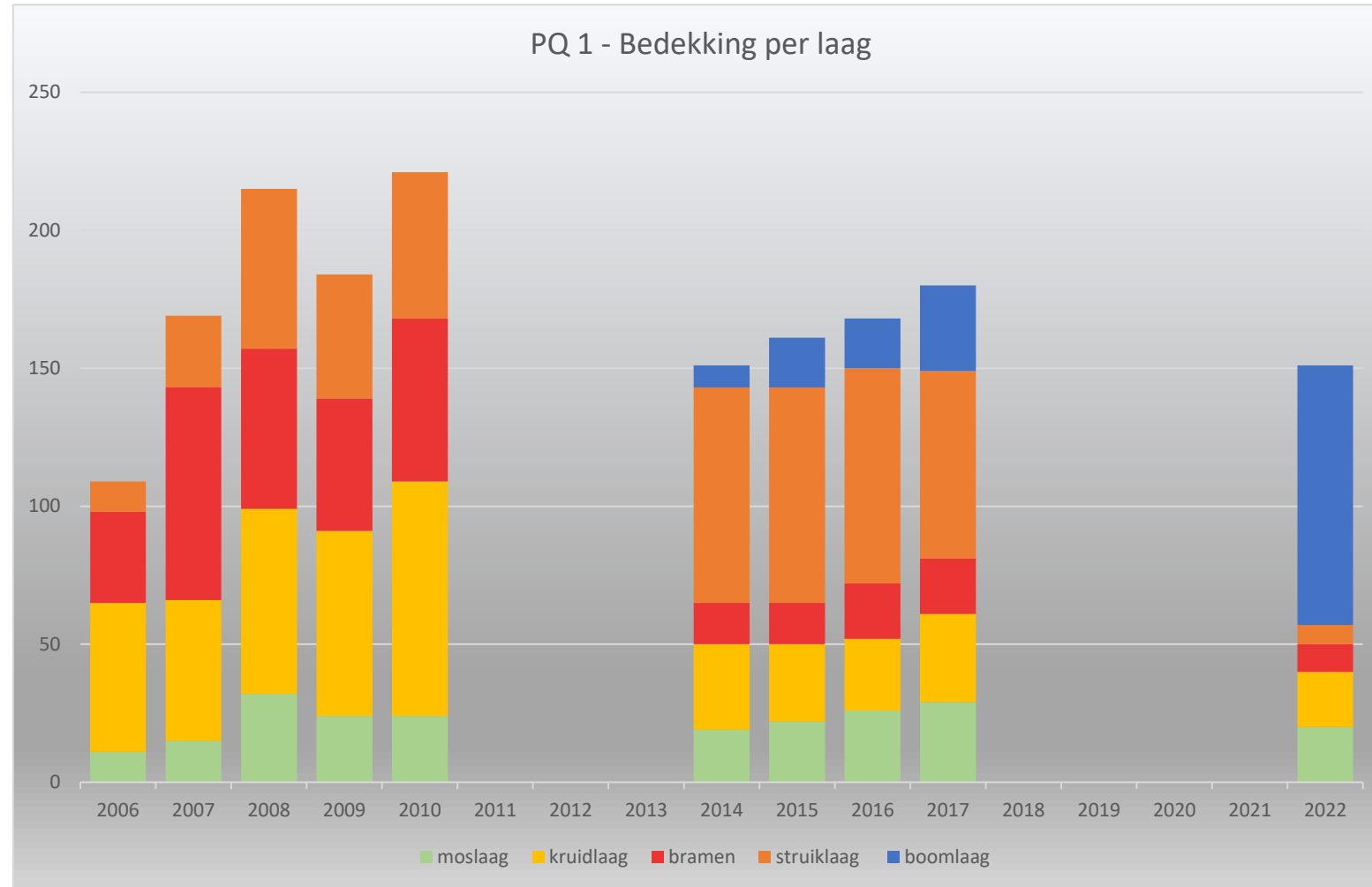
woudbramen + leembosbramen
andere boogbramen
staande bramen

Kapvlakte Schinveld

Kapvlakte Schinveld

Kapvlakte Schinveld

- PQ 15 x 15

Rubus idaeus	5	++ .++ .+. .
Rubus nessensis	5	+++++
Rubus plicatus	6	+ . . + . + + + + .
Rubus geniculatus	5	r + + + + . + r + .
Rubus elegantispinosus	5	. +
Rubus ambigens	5	. + a + . . + + + .
Rubus sprengelii	5	1 . . . + 1 . . . +
Rubus gratus	5	+ b a a m + + + + +
Rubus macrophyllus	5	b 4 3 3 3 1 1 + + r
Rubus umbrosus	5	. . + 1 + . . + + +
Rubus rosaceus	5 + . r . .
Rubus iuvenis	5	a 1 a a b m m a a m

Kapvlakte Schinveld

	2006	2007	2008	2009	2010	2014	2015	2017	2018	2022
Staande bramen	2	1	0	2	1	1	0	1	1	0
Veldbramen	0	2	0	1	1	0	1	0	0	0
Zandbosbramen	23	89	61	41	48	2	1	1	1	0
Leembosbramen	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
Woudbramen	9	4	9	9	19	4	4	9	9	9
totaal	33	95	71	52	68	7	6	11	11	10

Bramendominantie droge bossen

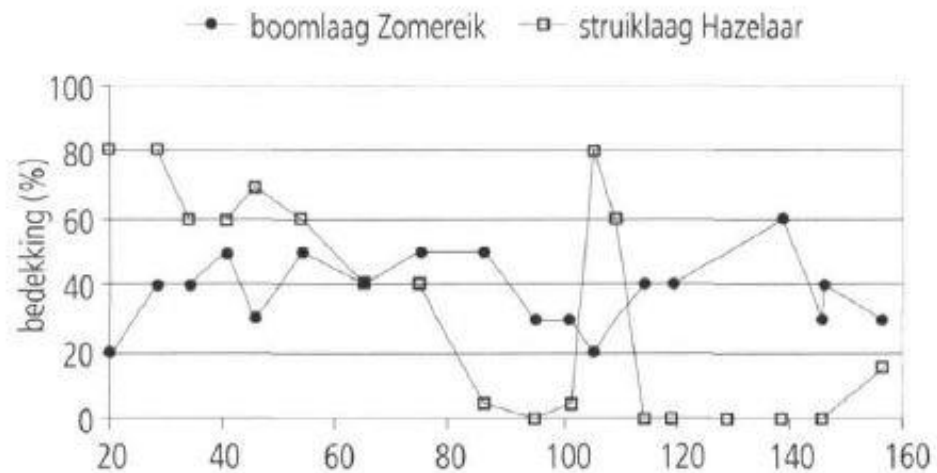

Bramendominantie droge bossen

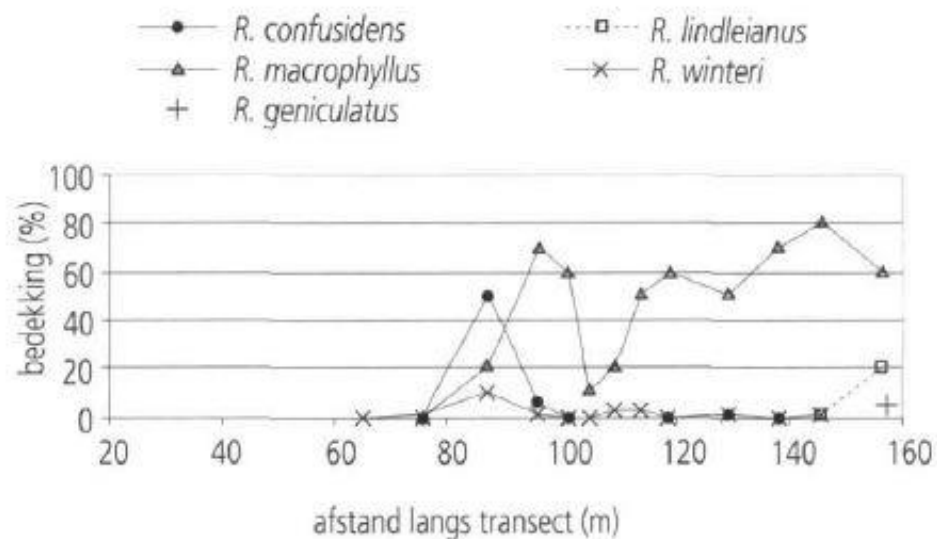
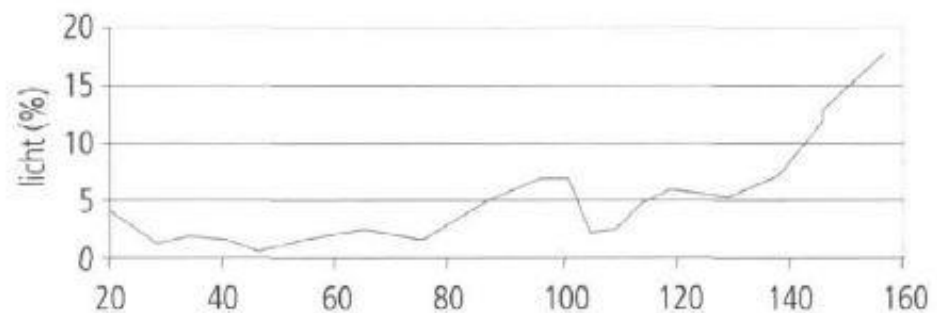

Droge zand- & leemgronden

- Bosbessen-Dennenbos (Dicrano-Pinion)
- Zomereiken-Berkenbos en Wintereiken-Beukenbos (Quercion)
- Veldbies-Beukenbos (Luzulo-Fagion)

Bijlsma, R.J. (2004). Verbraming: oorzaken en ecologische plaats. *De Levende Natuur* 105: 138-144.

Maar wat is het probleem?

Jonge voedselarme bossen

Bramendominantie natte bossen

Grondwatergevoede gronden

- Elzen-broekbossen (Alnion)
- Vogelkers-Essenbos (Alno-Padion)
- Sleutelbloem-Haagbeukenbos (beekdal Carpinion)

Gemeenschappelijk bossen

Droge bossen

- Is er werkelijk een probleem?
- Heterogeniteit bosstructuur vergroten (plaatselijk minder licht)

Natte bossen

- Hydrologie op orde brengen

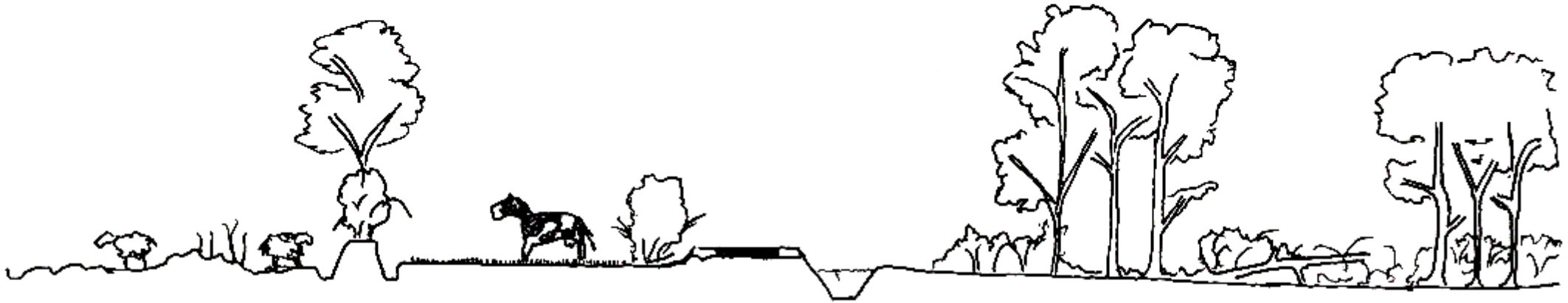
Als dit niet lukt:

- Heterogeniteit bosstructuur vergroten (plaatselijk minder licht)

gaan

Waar in het landschap kunnen bramen domineren?

En ook in lage begroeiingen..

Bramendominanties in lage begroeiingen

Bramendominanties in lage begroeiingen

- Via struweel op weg naar bos
- Te weinig beheer om de lage begroeiing in stand te houden

Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*)

- Hoge boogbraam 3 - 6 m
- Dikke bladloten

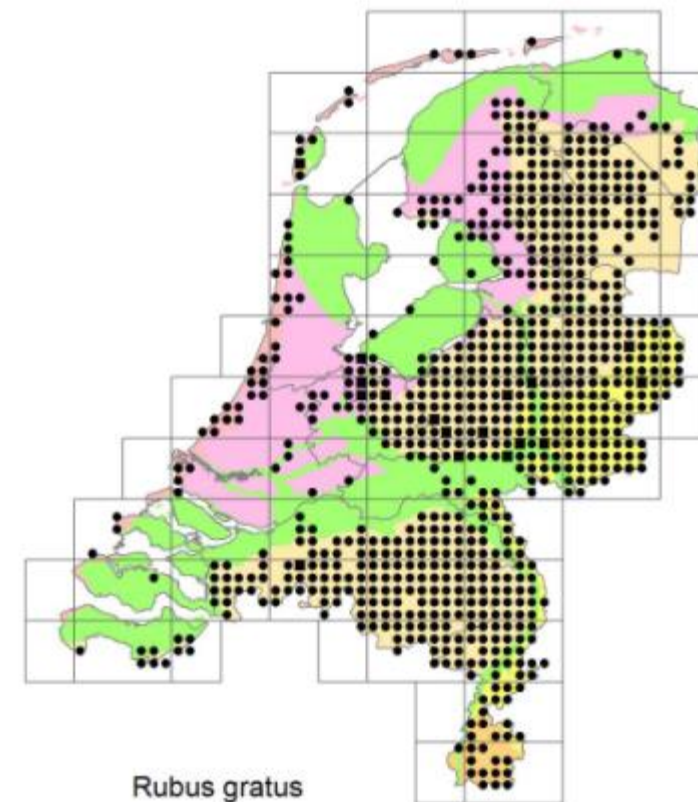
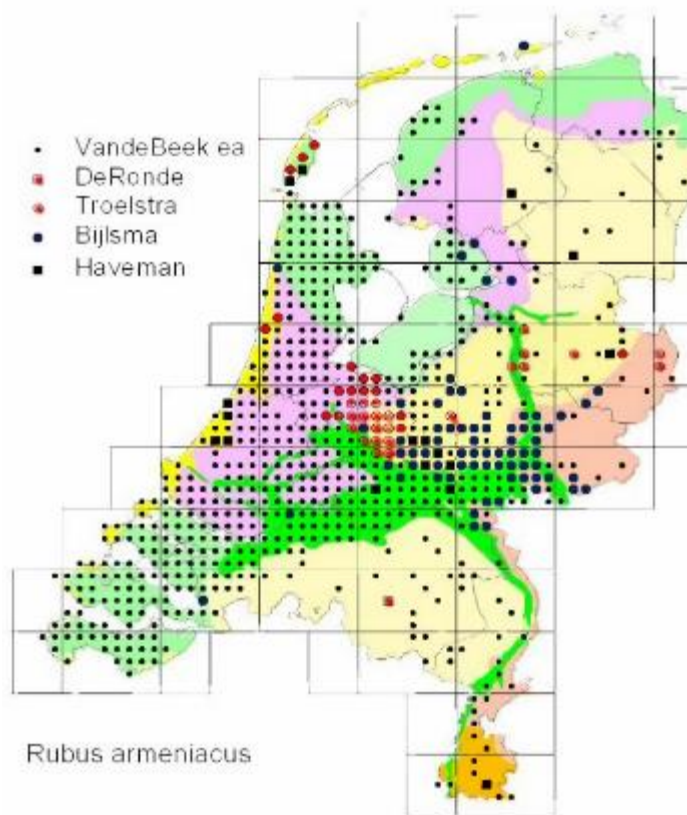
Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*)

- Hoge boogbraam 3 - 6 m
- Dikke bladloten
- Vilt
- Grote 5-tallige bladeren

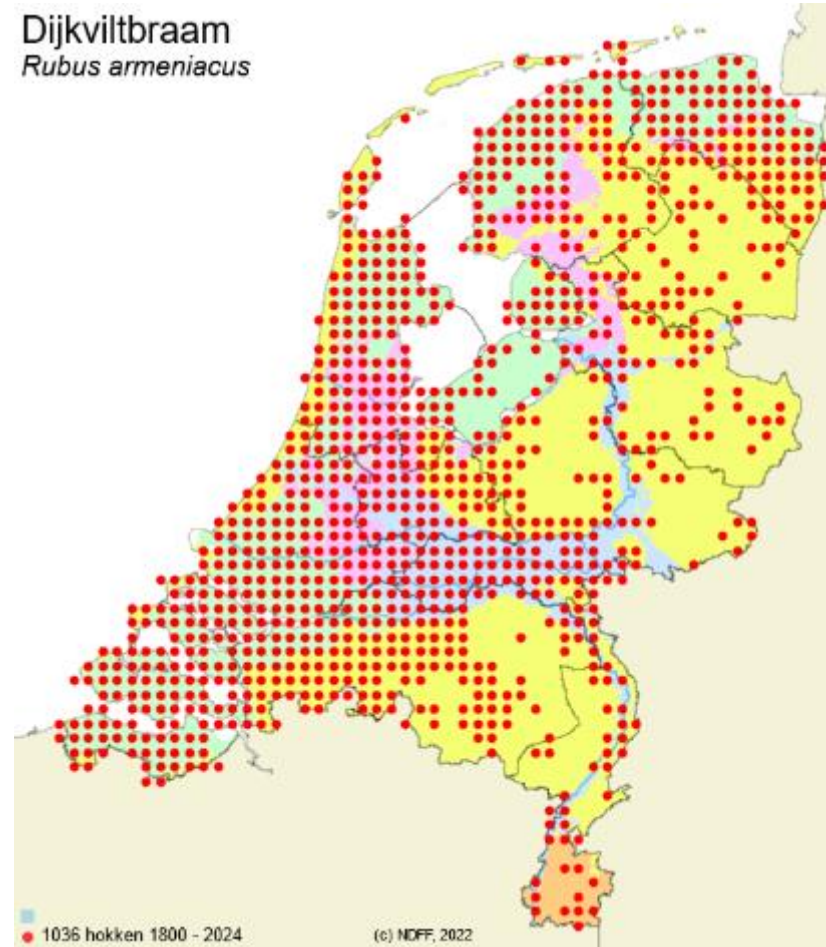
Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*)

- Hoge boogbraam 3 - 6 m
- Dikke bladloten
- Vilt
- Grote 5-tallige bladeren
- Klei & laag Nederland

Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*)

- Hoge boogbraam 3 - 6 m
- Dikke bladloten
- Vilt
- Grote 5-tallige bladeren
- Klei & laag Nederland
- Rukt verder op
 - in de stad
 - langs (spoor)wegen
 - natuurgebieden

Dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*)

Bestrijden

- Bescherming inheemse flora (waaronder braamsoorten)
 - maaien
 - begrazen
 - beschaduwen
- Let op!! Er zijn bramen die er op lijken

Tot slot:

Samenvatting

staande bramen

veldbramen

zandbosbramen

leembosbramen

woudbramen

Iris de Ronde

De Ronde & Haveman -
Onderzoeks- en
adviesbureau voor
Geobotanie en Landschap

www.derondehaveman.nl

